

Treball de recerca

On va la Xina? Elements per a una resposta.

Jordi De Mas Caralt

Mª Josefa Fernandez Vidal

Jordi Gibert Masvidal

Angela Ubasart Gil

UIC Campus de la Experiencia
Primer Curs
Novembre / Desembre 2020

Index

1. Introducció.
 2. Xina avui. El seu pes dins la globalitat.
 3. Bases històriques, culturals i polítiques de la Xina actual. Confucionisme, maoisme, capitalisme d'Estat.
 4. Polítiques internes i externes des de Xi Jinping.
 5. Situació econòmica i sociopolítica de Xina. Punts forts i dèbils. Debats interns.
 6. Posició del món occidental i del tercer món davant l'ascens de Xina. Respostes xines.
 7. Questionari a persones relacionades amb Xina. Conclusions.
 8. Epíleg.
 9. Bibliografia i fonts d'informació.
- Annex: Enquestes sobre Xina avui.

1. Introducció.

El desenvolupament de la Xina està influint de forma important en el món occidental. Posa en qüestió les nostres economies i els valors de la nostra societat.

Es bastant freqüent sentir frases alarmistes com "la Xina s'ens menjarà", o comentaris que envolten de sospita i de recel tot el que fa referència a aquest país. (vegeu l'annex)

Amb aquesta recerca pretenem aprofundir en el coneixement de la realitat del poble xinès i de les polítiques dels seus governants repassant la seva història més recent, els seus valors i les motivacions de la societat xinesa actual.

També intentarem mesurar les percepcions de les persones del nostre entorn envers la Xina i cercarem opinions dels xinesos envers el món occidental. Tot això per aprofundir en el coneixement de la Xina actual i intentar donar resposta a la pregunta inicial.

Per fer el treball em pogut reunir alguna informació de tipus acadèmic, alguna bibliografia recent, i la que resulta de les opinions de persones que s'han relacionat amb Xina pel seu treball.

La nostra tesi és que no necessàriament el creixement de Xina té de portar a xocs i conflictes armats, econòmics o de guerra freda. Al contrari, la suma de pragmatisme i voluntarisme que semblen a la base del èxit econòmic i de les millores socials de la Xina actual poden ajudar a crear un diàleg i unes relacions que portin a un món global més equilibrat i just que l'actual. La positiva actitud de països del tercer món envers Xina sembla confirmar la tesi.

2. Xina avui. El seu pes dins la globalitat.

Les dimensions de Xina son difícils d'entendre si ens deixem portar per la nostra visió eurocèntrica.

Té una cinquena part de la població mundial : 1400 milions d'habitants. La població d'Europa és de 740 milions i la d'Estats Units de 328 milions.

Té una força laboral de 795 milions de treballadors.

Es diu que Xina es la fàbrica del mon: prop de la meitat de la roba i el calçat que es produeixen al mon son fets a Xina.

Produeix més ordinadors que qualsevol altre país.

Consumeix el 40% del ciment mundial, el 30% de l'acer, el 12% de l'energia. Aquest fet, junt amb els baixos costos de ma d'obra, té un impacte creixent en els preus a nivell global: tant de les primeres materies com dels recursos bàsics i en conseqüència també en els preus del productes de consum final. La competència dels productes xinesos ha fet entrar en crisi sectors de la indústria a nivell global.

El PIB de Xina va ser de 13,6 bilions de dòlars el 2018 i té un pes del 15% en l'economia global, superant la zona euro. El PIB des Estats Units el mateix any va ser de 20,54 bilions de dòlars.

La renda per capita de Xina es de 9.771 de \$, la dels Estats Units de 58.485 de \$.

L'economia de Xina té una taxa de creixement del 6,5% anual, amb unes exportacions de 2,5 bilions de \$ i unes importacions de 2,1 bilions de \$.

Les reserves cambials de Xina son de 3,2 bilions de dòlars.

Tot això passa ràpidament: La ciutat de Shanghai ja supera els 25 milions d'habitants, Pekin els 21 milions, i cada any apareixen ciutats noves. La Xina ja té més de 100 ciutats amb més d'un milió d'habitants. En uns 30 anys 300 milions de persones han passat d'una economia agrícola de subsistència a la industrialització. Això va costar 200 anys a Europa.

Com canviarà aquest ascens de Xina la naturalesa del nostre món? Pot reconfigurar les nostres idees, polítiques i socio econòmiques, sobre l'organització futura d'un mon globalitzat?

Què estan pensant sobre el futur els intel·lectuals i els polítics xinesos?

Apunt de la sembra del arroz.

Però la Xina agrícola te encara un pes demogràfic molt important a pesar de la forta emigració de camperols a les noves ciutats. L'emigració fa que en aquestes ciutats hi hagi quasi la meitat de la població no registrada. Hi han desigualtats econòmiques molt importants.

Un altre problema és el deteriorament del medi ambient en les zones urbanes que, junt amb la pobresa de la població flotant no registrada, genera una qualitat de vida molt precària.

Xi Jinping busca assolir una societat “modestament acomodada” però l'objectiu es lluny de ser aconseguit.

Contaminació atmosfèrica: aspecte freqüent de la ciutat de Shanghai.

Vers una "societat modestament acomodada". Un grup de turistes autòcton descansant.

El contrast amb les zones rurals es doncs notable. Al món rural es conserven les tradicions ancestrals. La família és la institució clau i es mantenen les tradicions i el culte als avantpassats.

Un carrer del poble Shangrila a la Xina interior.

Blocs de vivendes sense ocupar en una de les noves ciutats de la Xina oriental.

3. Bases històriques, culturals, socials i polítiques de la Xina d'avui.

Per trobar respostes a la pregunta que encapçala aquest treball ja em vist alguns aspectes quantitatius que ens permeten constatar el creixement sostingut de la Xina.

Com canviarà aquest ascens els equilibris globals?. La resposta cal trobarla, per una part, en les orientacions polítiques i en la visió de futur del governants xinesos i en el recol·liment del poble al règim autoritari del Partit Comunista Xinès. Per l'altra en les actituds dels països del primer món.

Segons em vist en la bibliografia que detallem al final del treball, els intel·lectuals xinesos (think tanks) treballen en la definició d'un model de desenvolupament material i de pensament basat en l'experiència històrica de Xina, tot buscant la legitimació del sistema sociopolític vigent.

Segons alguns politòlegs avui podem veure en la societat xinesa **tres tradicions**: una que ve del segle V aC marcada pel pensament de **Confuci (551-479 aC)** i per l'adopció de les seves doctrines morals i religioses sobre l'art de governar a partir de la dinastia Han (206 aC). L'altra tradició ve del **"pensament de Mao"** derivat del marxisme-leninisme que es va aplicar en el govern del país fins la seva mort el 1976. La tercera tradició ve de la reforma del sistema iniciada per Deng Xiao Ping el 1979 orientada cap al creixement econòmic i que situa **el mercat al centre** dels objectius polítics.

Confuci i confucianisme.

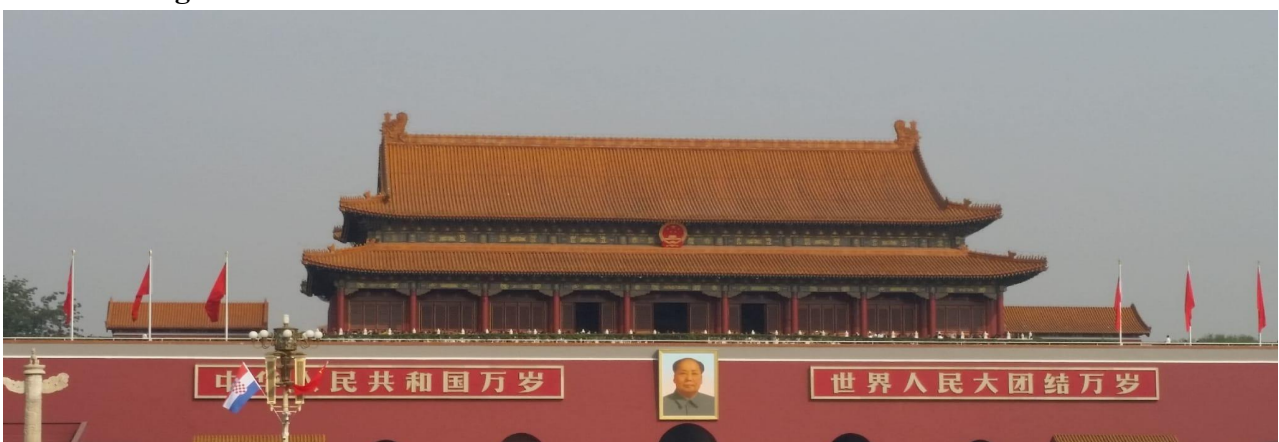
Del conjunt de doctrines filosòfiques i morals de Confuci destaquem les adoptades per les diferents dinasties governants del imperi xinès oficialment fins el segle VII i informalment fins avui, a la República Popular Xina.

- Cal mantenir l'harmonia del cosmos.*
- La sobirania es legitima complint el Mandat del Cel (Tienmin).*
- El bon governant te de respectar l'ordre natural i el Mandat del Cel.*
- El mal governant pot ser deposat pel poble.*
- El bon governant te de reunir virtuts com la lleialtat i la benvolença i te de procurar l'harmonia davant dels conflictes.*
- Les bones formes i els rituals s'han de fomentar i respectar.*
- Els càrrecs de l'aparell del Estat es guanyen amb examens i per merits.*

La base identitativa de la Xina no rau en l'Estat, sino en l'acceptació de les tradicions i les idees derivades del confucianisme que han estat aplicades durant segles. El nucli familiar és important ja que el poder del Estat sempre ha estat lluny de les realitats diàries.

Es per això que, com veurem, el govern actual ha esmenat la constitució i està imposant un neo confucionisme a les escoles. Així, com sempre, el que mana, tant si es un Emperador com el cap de la República, està connectat amb el Cel i per tant està legitimat.

Mao Zedong.

Turistes a la Plaça de Tiananmen.

Visitants al mausoleo de Mao Zedong

Mao Zedong es el personatge cabdal de la revolució xina. El seu activisme comença el 1921 quan amb un miler d'estudiants xinesos, entre ells Deng Xiao Ping, funda el Partit Comunista Xinès de ideologia marxista-leninista. Pren com a base de la revolució els camperols i en poc temps ja te 60.000 afiliats. Col.labora amb Chang Kai Chek per reunificar el país controlat per senyors de la guerra i per lluitar contra la invasió japonesa. El 1935 trenca amb el Koumintang de Chang Kai Chek, es refugia a la província de Yianan, crea un exercit de 60.000 homes i inicia la "llarga marxa".

S'enfronta amb l'exèrcit nacionalista que es retira a Taiwan i governa la Xina fins la seva mort el 1976. El pensament de Mao es publica i divulga en el Llibre Roig. Ve marcat per un fort nacionalisme, pel pragmatisme i pel voluntarisme i pel que fa a la ideologia el seu règim de Dictadura Democràtica Popular passa per varies etapes: estalinització i plans quinquenals (1953-57), cooperatives agràries, sistema comunal agrícola (1958) que provoca un episodi de fam amb 20 milions de morts. Davant el desencant popular perd el poder el 1962 i llavors posa en marxa la Revolució Cultural (1966-76) que li permet recuperar el poder fins la seva mort. Deixa el país en unes condicions econòmiques molt precàries.

El mercat és al centre.

El successor de Mao, Deng Xiao Ping, del 1979 al 1989 emprèn un gir polític radical. Promou un nou contracte social (era de l'apertura i la reforma). Demana perdó als burgesos contrarevolucionaris, anima els petits negocis i les privatitzacions i veu bé l'enriquiment personal. Judica el llegat de Mao dient que ha estat bastant encertat però erroni pel que fa a la revolució cultural i al culte a la personalitat. Segons Deng cal activar el lliure mercat i com diu l'antic proverbi, *"no hi fa res que el gat sigui blanc o negre, el que importa és que caci rates"*.

El Partit Comunista Xinès beneeix el pas a l'economia de mercat i els economistes entren al govern. Es manté la façana comunista del règim, però ja no es regulen els preus i es promouen Zones

Econòmiques Especials (p. ex. Shenzhen) on companyies estrangeres fan *joint ventures* amb empreses locals. El canvi es fa poc a poc, "*buscant les pedres per creuar el riu*". Amb tot, el 1989, es produeix la crisi de Tiananmen que reivindica un major benestar social, condemna la corrupció i denuncia les desigualtats creixents.

A Deng Xiao Ping el succeeixen Jian Zemin i Hu Jintao (1989-2012) que apliquen el confucionisme en les relacions internacionals: win-win, coexistència pacífica, cooperació unilateral.

Els 24 anys transcorreguts desde la mort de Deng Xiao Ping fins a Xi Jinping han estat de progrés intern i d'ascens en el pla internacional.

El resultat és espectacular: en trenta anys, 300 milions de persones surten de la pobresa absoluta i 200 milions deixen el camp per treballar a la indústria; cent milions es sumen a la classe mitja i 500.000 es fan milionaris. Però això es paga amb els desequilibris que esmentàvem al principi: deteriorament del medi ambient, precarietat laboral, pobresa urbana, divisió social, disidències. Hi ha un debat obert però el Partit Comunista Xinès, avans proletari i camperol, ara es fa dir interclasista ja que admet com a membres els emprenedors a més de proletaris i pagesos i compta amb 86 milions d'afiliats.

Apunt d'una escena de pesca en una regió lacustre.

Hi ha un fort contrast entre les zones agrícoles i les zones urbanes i industrials i es urgent reequilibrar el país. La Xina agrícola i camperola, progressa poc a poc gràcies a la tolerància del règim als petits comerços locals, al turisme bàsicament interior i a la forta emigració dels joves a les noves grans ciutats.

A les ciutats, la immigració provoca una població flotant amb documentació no regularitzada que no

te accés als serveis socials, la sanitat i l'educació gratuïta.

Hi ha una gran proliferació de petits negocis. Vejem-ne alguns exemples gràfics.

Fotografies fetes recentment en un viatge turístic per part de dues persones del grup de treball.

4. Polítiques de l' era Xi Jinping.

Avui, passats quasi 40 anys des del mandat de Deng Xiao Ping, encara son vius dos corrents dins el Partit Comunista Xinès: una nova esquerra i una dreta pro-capitalista.

La nova esquerra, present ja a Tiananmen, denuncia la corrupció generalitzada que han generat les privatitzacions, la pèrdua de pes de les petites i mitjanes empreses, l'atur, la precarietat laboral, la pobresa urbana i els problemes del medi ambient. Per altra part, el corrent neo-liberal diu que si be cal solucionar alguns desequilibris, el camí es correcte i no cal aturar-lo.

Per respondre a uns i altres Xi Jinping, que es al poder des de 2013 i que el 2018 va aconseguir un canvi constitucional que li permet exercir un mandat indefinit, ha pres un seguit de mesures que ens permeten imaginar la trajectoria de Xina en els propers anys, tant pel que fa al seu desenvolupament intern com pel que respecta a la política exterior.

A nivell intern preten garantir l'estabilitat interna, mantenir el control polític i guanyar legitimitat.

Vol continuar les reformes econòmiques, modernitzar el país i afirmar la identitat nacional i la cohesió social utilitzant conceptes confucians.

Pel regim de Xi Jinping Xina no és un Estat-Nació sino un Estat- Civilització i per això vol fer créixer nous valors davant el consumisme, la corrupció i les diferències socials. Vol combatre la corrupció dins el govern tornant al regim ancestral d'exàmens per a les places de funcionari; els membres del Partit tenen de recitar i conèixer el significat de *Les Analectes* de Confuci. A les escoles de primària i secundària s'han d'estudiar els textos confucians.

En els plans del govern xinès apareix el concepte de "*creació d'una societat modestament acomodada*". Això implica mantenir l'economia interna en moderat creixement afavorint el consumisme.

Es vol reforçar la legitimitat del Partit admetent el debat sobre quin nivell de democràcia cal assolir i com s'ha de fer. Qualsevol democratització tindria d'afectar les dues estructures paral·leles del sistema polític: El Partit Únic i l'estructura de l'administració de la República Popular China. S'han fet experiments de consulta popular amb resultats poc positius. Es parla de fer consultes puntuals aplicant tècniques informàtiques (TIC). De fet Xina és encara un país comunista-leninista amb una acceptació popular quasi general.

En política exterior Xi Jinping està promovent actuacions d'apertura molt ambicioses aprofitant les polítiques involutives dels EEUU durant la presidència de Trump. Cal esmentar una actitud activa en la lluita contra el canvi climàtic, la proposta OBOR (one belt one road) que vol configurar noves rutes de comunicació vers l'oest, les inversions en infraestructures a Àfrica i a Amèrica del Sud. Xi Jinping segueix un full de ruta per fer realitat el "somni xinès" que inclou un somni "asiàtic del Pacífic" i un "somni mundial" basat en relacions bilaterals múltiples. Es tracta de polítiques asertives que volen combinar una imatge exterior atractiva amb inversions militars creixents. (soft and hard power).

Visió del projecte OBOR promogut per Xi Jinping

5. Situació sociopolítica de Xina. Debats interns i acceptació del règim actual.

Tot i que el creixement econòmic s'ha moderat en els darrers anys, sembla que l'home del carrer aprova les realitzacions del règim i hi ha un sentiment general d'orgull davant les millores en el nivell de vida a les zones urbanes i també per la creixent importància internacional del país. Hi ha el sentiment de que ara es el moment de Xina i que hi ha un declivi del poder d'Occident. Aquest sentiment ve possiblement influït pels mitjans de comunicació molt controlats pel govern.

Una pàgina de notícies de l'agència www.xinhuanet.com del passat dia 4 de desembre de 2020 n'es

un exemple. L'encapçala una foto del màxim mandatari Xi Jinping amb un títol *"tiempos de Xi"*. Transcrivim alguns titulars:

- Xi se reune conrepresentantes de conferencia militar sobre educacion ideológica y política.*
- Xi anuncia gran victoria sobre la pobreza.*
- Xi insta a EEUU a abandonar odio hacia PCC.*
- Presidente chino XI Jinping asiste a importantes eventos diplomaticos multilaterales.*

Apart l'evident culte a la personalitat que destil·len aquests titulars, veiem que, a nivell intern, el camí cap a una *"societat modestament equilibrada"* serà llarg i amb obstacles importants a pesar de la propaganda dels mitjans de comunicació i del control de les xarxes. Tot dependrà de l'evolució de l'economia i de l'acceptació del règim per part del poble.

Ara, el treballador xinès comença a prendre consciència de classe, i els emigrants que venen de les zones agrícoles cap a les noves ciutats perifèriques busquen una ràpida millora del seu *"suzhi"* o "qualitat de nivell personal".

L'intent es arribar a una *"societat harmoniosa"*, com diria Confuci. Hi han fortes campanyes de publicitat incentivant el consum però la diversitat econòmica pesa molt.

Un altre factor conflictiu és la diversitat ètnica. A Xina hi han reconegudes 56 nacionalitats dividides en dos grups: un grup majoritari de la ètnia "Han zu" i el grup de les minories o "Shaoshu minzu". El concepte "d'allò xinès" es vol anar configurant al voltant de la ètnia Han però a això si contraposen altres ètnies importants com els Manxús, el Mongols, els Tibetans, el Iugurs que originen oposicions polítiques i conflictes de llarga durada.

Un altre factor que va en contra de l'intent de creació d'una identitat "d'allò xinès" es la gran diversitat lingüística que es vol salvar amb el cantonès i el mandarí com llengües comunes.

Davant la pregunta de si cal més democràcia com demanen els disidents, des del poder es fan crítiques a les democràcies occidentals dient que son feixugues, costoses i lentes; que originen corrupció i descontrol; que no solucionen els problemes reals. Segons el règim, el sistema imperant es més eficaç i poc a poc evolucionarà amb més democràcia promoguda *"des de dalt però començant per baix"*.

6. Posició del mon occidental i del tercer mon envers Xina. Opinions, enquestes,

Fins aquí hem anat fent unes pinzellades de tipus social, econòmic i polític de la Xina que ens han permès crear-nos una imatge de la situació interna del país, amb els seus punts febles i forts. Ara intentarem copsar les posicions de la resta del mon davant l'evolució del gegant asiàtic.

L'actitud d'occident, amb els Estats Units davant, és de prevenció, recel i alarma. Apart les mesures proteccionistes i de guerra comercial ja iniciades, pel que fa a Europa es simptomàtic el que ens diu el "Global Public Policy Institute", think tank ubicat a Berlín, en un informe publicat darrerament i titulat "Authoritarian Advance" i que resumim:

- Xina busca assegurar la estabilitat del seu règim i al mateix temps presentar una imatge de superioritat i de competitivitat del seu model econòmic i polític.*
- Els seus objectius son: 1) Obtindre un suport global construint relacions bilaterals amb polítics, Think Tanks i universitats a tot el món. 2) Debilitar la unió del Oest tan a Europa com a Amèrica. 3) Crear una percepció global positiva del seu sistema econòmic i polític com alternativa viable a*

les democràcies liberals.

L'informe assenyala que hi ha un intent de introduir l'autoritatisme no liberal a occident i que calen estratègies de protecció per part dels governs, les empreses, mitjans de comunicació, entitats culturals, etc. Avisa de no caure en dependències econòmiques evitant inversions xines, prohibint finançaments de partits polítics i demana transparència i unitat de criteris entre els estats del món occidental.

Els països del nomenat tercer món no comparteixen aquesta actitud preventiva. Tant a Àfrica com a Amèrica del Sud la majoria dels països han estat receptius a les propostes de cooperació tecnològica i inversions de Xina en infraestructures, explotació de recursos naturals i finançament de projectes. Aprecien la no fiscalització de Xina en comparació amb les actuacions del Fons Monetari Internacional.

Un exemple es dona en l'acceptació del projecte OBOR (one belt one road) que està essent molt ben rebut i genera l'interès de molts països.

Què hi diu el món acadèmic?

Què respon Xina al recels del món occidental?

Agafem com exemple significatiu el resum d'uns articles publicats al dossier Vanguardia "*Xina versus USA avui*" de finals de 2018.

El professor D. Shambaugh de la Universitat G.Washington assenyala com a punts conflictius:

-La relació competitiva geoestratègica i ideològica.

-Les inversions xines a l'exterior en infraestructures logístiques i d'aprovisionament de primeres matèries.

-La ciberseguretat i l'espionatge tecnològic.

-La vulneració dels Drets Humans.

-Les maniobres militars al Mar de la Xina, Taiwan

Del comportament d'ambdues parts dependrà el no caure en la *trampa de Tucídides*: el conflicte militar o de guerra freda inevitable entre la potència emergent i les potències minvants.

D. Shambaugh recomana que USA cedeixi a Xina el protagonisme en el Mar de la Xina amb un comportament conciliador. Cal arribar a compromisos pragmàtics i arribar al win-win.

El Degà i professor del Institut Chongyan d'Estudis Financers de la Universitat Popular de Xina Wang Wen en un article molt conciliador diu coses com que "*el consum intern és avui el principal motor del creixement econòmic de Xina i això presenta oportunitats per l'economia occidental*", o bé que "*USA no tindria de considerar a Xina com un enemic sino que cal una coevolució i treballar de la ma en benefici del món*".

Acaba dient que Xina no es Rússia, Iran o una força en favor de la revolució mundial, sino un protector del statu quo.

Caldrà doncs un esforç de realisme i pragmatisme per arribar a realitats positives per a tothom.

7. Questionari a persones que han tingut relació amb empreses xineses.

Vegem ara un resum del que ens han dit algunes persones que viuen o han viscut la realitat de la Xina d'avui en el món empresarial i que ens han respost a un questionari/enquesta. *(en annex adjuntem els questionaris i algunes respostes significatives).*

Per part de persones que han treballat a Xina en diversos nivells de responsabilitat empresarial podem dir el següent:

-Hi ha una barrera cultural important que requereix un temps d'adaptació per qui s'estableix a Xina.

-La relació personal inicialment es poc transparent. No sempre es manifesta obertament el pensament i un sí no sempre vol dir acceptació.

-El qui mana ho fa sense buscar el consens imposant la seva autoritat i els subordinats obeeixen.

-Es busca arribar aviat als objectius. Pragmatisme. Junts en equip coneixen resultats excel·lents.

-El treball es prioritari. El lleure queda en segon terme.

-El protocol és important. No es pot posar en evidència al superior quan s'equivoca.

-Per progressar cal guanyar o tenir "guanxi" (saber crear bones relacions i xarxes de bona relació basades en ajudes, favors).

-A la pregunta de si es veu Xina com un perill responen que no, sempre que hi hagi coincidència d'interessos.

Aquestes opinions contrasten amb les dels qui no han tingut relacions directes amb empreses o han viscut un cert temps a Xina. Recomanem dedicar atenció a les respostes rebudes que adjuntem en l'annex esmentat.

8. Epíleg

L'ascens de la República Popular Xina ja ha canviat l'equilibri del poder mundial i posa en qüestió els valors del ordre mundial actual. Fent el treball hem vist alguns elements per respondre a la pregunta "On va la Xina?", però pensem que no són suficients. Sempre que es vol mirar cap al futur l'oracle respon amb noves preguntes.

Es possible que la fórmula Xina de capitalisme d'Estat amb mercats obert però vigilats i un sistema de govern autoritari tancat duri molt més, o pot ser que el model xinès vagi mutant cap a un model més flexible de síntesi entre el capitalisme i el socialisme amb més llibertats? Em vist que hi ha una preocupació dins Xina per trobar fórmules de democratització però això no vol dir que hi hagi un progrés democràtic.

Sembla que està emergint un estat neo-liberal polimòrfic amb facetes contradictòries: control i caos, creixement amb desigualtat, deteriorament del medi ambient.... però l'Estat continua dient-se marxista-leninista i continua tancat a canvis importants.

Xina ja està desafiant la influència occidental a Àfrica, Àsia, Amèrica Llatina i ha creat un model que pot ser seguit per molts països. Actualment la temptació de Xina, el "somni xinès", es recrear la fórmula de l'antic imperi amb estats "tributaris" lligats per acords econòmics bilaterals. Avui Xina necessita desenvolupar el seu mercat interior i mantenir i ampliar els mercats exteriors. Si per això cal entrar en conflictes armats ho podria fer però prefereix l'harmonia confuciana. No vol ni pot construir noves muralles.

Si Xina segueix progressant econòmicament i pot superar els problemes materials i de respecte als drets humans, si amb la seva política exterior crea lligams de confiança amb les potències rivals i aquestes accepten pèrdues de lideratge buscant acords on tots hi guanyem, podem entrar en un escenari de "pax global" on els organismes de governança mundial de la ONU tinguin el pes necessari per imposar els acords de convivència necessaris. Tots hi podem guanyar.

9. Fonts d'informació: Llibres, articles, internet, apunts.

Llibres consultats.

- ¿Qué piensa China? Mark Leonard 2008
- Antropología del paisaje T. Watsuji Editorial Siguane 2006
- How Asia works Joe Studwell Profile Books 2013
- Viaje al centro. El XIX Congreso del PCC Joaquin Beltrann(ed.) Edicions Bellaterra 2017
- Breve historia de la Civilización China C. Schirokauer/M.Brown Ed. Bellaterra 2006
- Atlas de los Imperios G. Chailand / JP Rageau Ediciones Paidós Ib. S.A. 2001

Articles.

- Xina vs.USA Dossier Vanguardia Octubre/Diciembre 2018
- Authoritarian Advance Global Public Policy Institute 2018
- Chinese Policy Bruce Gilley Canadian Research Knowledge Board May 2011
- China in Africa: win-win development or a new colonialism?

Apunts.

- Curs sobre Política Asia Oriental UAB Curs 2017/18

Internet.

<http://spanish.peopledaily.com.cn>
<http://esp.vidaily.gov.cn>
www.spanish.xinhuanet.com/china/index.htm 4/12/2020
www.spanish.xinhuanet.com Relatos de la Franja y la Ruta
www.theguardian.com/cities/2018/jul31

Part Gràfica.

Fotografies fetes per Jordi De Mas Caralt i Josefa Fernandez en un viatge fet recentment a China.
Apunts del natural per Angela Ubasart Gil.